

Тарас Шевченко – великий і вічний, невичерпний і нескінченний... (заходи НІЕЗ «Переяслав» по відзначенню 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка)

Т. Шевченко – частина сучасної культури сьогодні, явище української духовності, могутнє джерело національної самосвідомості, порадник, Батько, символ України. Ідеї, думки, вся творчість Шевченкового генія стала тим живим феноменом, який далі розвивається вже в свідомості українського суспільства. Тому безперечним є той факт, що сьогодні, коли відбувається духовне відродження національної культури та освіти, всі ми повинні глибше відкривати для себе невичерпну скарбницю його творчості.

З нагоди відзначення 200-ї річниці з дня народження Т.Г. Шевченка Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» провів ряд культурно-мистецьких заходів, які слугуватимуть активній популяризації творчої спадщини Великого Кобзаря, адже погляд Т.Г. Шевченка на мистецтво – синтетичний і поетично багатогранний. Він бачив далі і глибше своїх сучасників, а послідовникам вказував нові шляхи розвитку. Митці багатьох країн та поколінь черпають натхнення у творчому спадку поета і художника.

1 березня 2013 р. о 12.00 у Музеї Заповіді Т.Г. Шевченка відбулося урочисте відкриття виставки «Тарас Шевченко – художник», де було представлено 38 робіт митця з колекції Національного музею Тараса Шевченка (м. Київ).

Серед творів художника – портрети, жанрові композиції, краєвиди, малюнки на біблійні, історичні, літературні сюжети, книжкові ілюстрації.

Жанр акварельного портрета репрезентували твори раннього періоду (1837 р.) – портрети Катерини Абази та невідомого, а також Агати Ускової з донькою (1854 р.), М. Щепкіна (1858 р.), М. Максимовича та М. Максимович (1859 р.), де помітне праг-

нення автора правдиво передати образ, відобразити прикметні риси характеру особистості.

Пейзажі становлять майже половину мистецького доробку художника, відзначаються певною стриманістю гами, що, проте, надає їм особливої прозорості, вишуканості і поетичності.

На виставці експонувалися роботи «У Києві», «Видубицький монастир у Києві», які увійшли до альбому «Мальовнича Україна» (СПб, 1844 р.), а також твори, виконані Т. Шевченком під час другої подорожі Україною: «В Решетилівці» (сіпня, 1845 р.); «Будинок І. Котляревського в Полтаві» (акварель, 1845 р.); «Вид на околиці з тераси Почаївської лаври» (акварель, 1846 р.).

Т. Шевченко поглибив і збагатив реалістичні художньо-технічні засоби офорту. Його новаторська творчість мала великий вплив на подальший розвиток мистецтва офорту в Росії та Україні. У 1860 р. йому було присвоєно звання академіка гравюри. Досягнення Шевченка-офортиса на виставці були представлені творами, виконаними у 1858-1859 рр.: «Сама собі в своїй господі», «Автопортрет у шапці та кожусі».

У рамках проведення Переяславської осені Кобзаря та з приводу святкування 200-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» 12 листопада 2013 р. у Музеї Заповіді Т.Г. Шевченка відкрив виставку «Світ старовинних поштівок» із колекції Шевченківського національного заповідника (м. Канів). Історія філокартії в Шевченківському національному заповіднику розпочалася 1972 року. Рівно 100 років тому, 1872 р., відбулося введення до поштового обігу перших відкритих листів на теренах Російської

імперії, до складу якої тоді входила Малоросія (Україна). На сьогоднішній день колекція Заповідника нараховує близько 1,5 тис. предметів музейного значення.

На відкритті виставки були присутні заступник міського голови з гуманітарних питань В.В. Губенко, директор Переяслав-Хмельницької дитячої художньої школи С.Ю. Куций, викладач цієї школи І.В. Кузьміцька та ст. наукові співробітники Шевченківського національного заповідника (м. Канів) І.Я. Вакула і Л.В. Миколенко.

В експозиції виставки були представлені шевченківські листівки різноманітної тематики: автопортрети, портрети, види могили Т.Г. Шевченка в Каневі, зображення лауреатів Шевченківської премії, репродукції малюнків художника, серія «Україніка», пам'ятники Т.Г. Шевченку, листівки з нотами пісень на вірші Т.Г. Шевченка та ін.

18 листопада 2013 р. у приміщенні Будинку освіти наукові співробітники НІЕЗ «Переяслав» провели зустріч із відомими шевченкознавцями: Заслуженим працівником культури України, заступником директора Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАНУ, виконавчим директором Всеукраїнської асоціації музеїв України С.А. Гальченком, старшим науковим співробітником відділу рукописів Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАНУ О.О. Федоруком, директором видавництва «Веселка», поетом, перекладачем В.І. Степаненком. На зустріч завітали представники міської ради, учителі та учні шкіл міста, викладачі та студенти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди», музейні співробітники, члени Переяслав-Хмельницької міськрайонної організації «Просвіта» та громадськість міста.

Гості ознайомили присутніх із новими аспектами досліджень Шевченківської спадщини, розповіли про торування власного шляху до розуміння творчості митця, презентували та подарували Музею Заповіту Т.Г. Шевченка опубліковані до 200-річного ювілею Т.Г. Шевченка факсимільне видання «Кобзаря» 1840 р., факсимільне видання поеми «Гайдамаки» (СПб, 1841 р.) з посвятою Василю Івановичу Григоровичу, монографію

професора Григорія Грабовича (Гарвардський університет) «Шевченкові «Гайдамаки»: Поема і критика», видану спільно з книгою Олесь Федорука (Інститут літератури НАН України) «Перше видання Шевченкових «Гайдамаків»: Історія книжки» як розвідку-інтерпретацію та коментар до факсимільного відтворення першодруку Шевченкової поеми (1841 р.), що його вперше в історії українського книговидання здійснюють Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці, Інститут джерелознавства НТШ-А та Інститут Критики.

Праця Г. Грабовича в глобальному контексті по-новому осмислює як рецепцію твору, так і форму та зміст, а також роль поеми у становленні Шевченка як національного поета. У дослідженні О. Федорука переглянуто та узагальнено друковані й архівні джерела, пов'язані з історією написання, виходу в світ і поширення твору. У додатку до дослідження вміщено критично вивірених текст першого видання поеми.

Директор видавництва «Веселка» В.І. Степаненко презентував та подарував музею книгу «Життя і твори Тараса Шевченка» М. Чалого, перевидану вперше після 1882 р. Переклала твір українською та прокоментувала його відомий шевченкознавець, доктор філологічних наук Валерія Смілянська. І хоча за більш як сто років учені знайшли чимало, здавалось би, загублених творів Шевченка, відкрили або уточнили багато фактів із його життя, вибудували нові оригінальні концепції Шевченкової творчості, книга Михайла Чалого залишається цінним свідомством свого часу, написаним ще «гарячими слідами».

Василь Іванович Степаненко подарував музеєві ще одне цікаве видання – «Український щорічник 2014» (діловий щоденник), присвячений постаті великого Кобзаря. У коментарі до щоденника читаємо слова ініціатора цього проекту, засновника Фонду «Рідна країна» Миколи Томенка: «Ідея видання «Українського щорічника», який світлим життєвими прикладами видатних українських діячів спонукав би кожного до щоденної активної праці та помислу, «що я зробив для України», втілилася в одному з найус-

пішніших проектів Фонду «Рідна країна». Цей проект, зокрема три видання протягом 2011-2013 рр., здобув велику популярність, визнання та схвальні відгуки з різних куточків України. На 2014-й – рік 200-ліття Тараса Шевченка, значимий для України і для світу, – ми підготували спеціальне видання «Українського щорічника», присвячене постаті великого Українця. Наш своєрідний «Шевченківський щорічник» на кожен день року пропонує поетичні рядки, уривки з прозових творів, факти життя Кобзаря, репродукції, фрагменти живопису і графіки. Кожен має унікальну можливість протягом року, користуючись нашим щорічником, у популярній і доступній версії якомога повніше пізнати Тараса Шевченка – як поета, письменника, художника, унікальну особистість – генія, якого знають і шанують у нашій країні й у всьому світі».

Спілкування з шевченкознавцями викликало неспідробну зацікавленість молоді та сприяло заохоченню до поглибленого вивчення творчої спадщини Т.Г. Шевченка.

24 грудня 2013 р. у приміщенні Музею Заповіту Т.Г. Шевченка відбулася урочиста церемонія нагородження переможців Мистецького конкурсу «Усі ми діти твої, Тарасе», який було організовано Національним історико-етнографічним заповідником «Переяслав» у рамках святкування 200-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка.

Конкурс проводився у двох номінаціях: образотворче та декоративно-прикладне мистецтво. У Мистецькому конкурсі брали участь діти двох вікових категорій – 10-13 та 14-17 років. Це вихованці Переяслав-Хмельницького будинку художньої творчості дітей, юнацтва та молоді, Бучанського центру позашкільної роботи, Згурівського будинку дитячої та юнацької творчості, Іванківського районного центру дитячої та юнацької творчості, Вишгородського районного центру художньої творчості дітей, юнацтва та молоді «Дивосвіт», Таращанського районного центру творчості дітей та юнацтва «Веселка», Ставищенського районного центру дитячої та юнацької творчості, Переяслав-Хмельницької ЗОШ І-ІІІ ст. №1, гуртків «Оберіг» та «Натхнення» Переяслав-Хмельницької ЗОШ І-ІІІ ст. №2,

Переяслав-Хмельницької ЗОШ І-ІІІ ст. №3, Переяслав-Хмельницької ЗОШ І-ІІІ ст. №5, Переяслав-Хмельницької ЗОШ І-ІІІ ст. №7, Новосілівської ЗОШ І-ІІІ ст. Києво-Святошинської РДА, Бучанської спеціалізованої ЗОШ І-ІІІ ст. №5 з поглибленим вивченням іноземних мов, Бучанської Української гімназії, Центру дитячої та юнацької творчості Рокитнянського району.

Юні автори, звертаючись до творчості Т.Г. Шевченка, найчастіше використовували сюжети, близькі та зрозумілі кожному: «Катерина», «Наймичка», «Мені тринадцятий минало...», «Садок вишневий коло хати...», «Думи мої, думи...», були присутні також роботи релігійного спрямування та на козацьку тематику.

Переможцями Мистецького конкурсу «Усі ми діти твої, Тарасе» в номінації «Образотворче мистецтво» стали Вікторія Осадча (І місце, робота «Зійшлись, побрались, поєднались...», Таращанський районний центр творчості дітей та юнацтва «Веселка»), Тетяна Киченко (ІІ місце, робота «І мертвим, і живим...», Переяслав-Хмельницький будинок художньої творчості дітей, юнацтва та молоді), Тетяна Криворучко (ІІІ місце, робота «Україна вишивана, вся завітчана», Таращанський районний центр творчості дітей та юнацтва «Веселка»); у номінації «Декоративно-прикладне мистецтво» – Ірина Синьоока та Марина Мандрика (І місце, лялька-мотанка «Наймичка», Згурівський будинок дитячої та юнацької творчості), Анна Скоробагатько (ІІ місце, аплікація «Мені тринадцятий минало...», Іванківський районний центр дитячої та юнацької творчості), Діана Васишина (ІІІ місце, ліплення з глини «Єсть на світі доля, а хто її знає?..», Іванківський районний центр дитячої та юнацької творчості). Вони були нагороджені дипломами та грошовими преміями. Багато учасників конкурсу отримало подяки та заохочувальні премії. Дипломом «За вагомий внесок в естетичне виховання підрастаючого покоління» відзначений Переяслав-Хмельницький будинок художньої творчості дітей, юнацтва та молоді. Віктор Смірнов, учень ЗОШ І-ІІІ ст. №1, Інна Товкун та Ярослава Ковтун, вихованки Переяслава-Хмельницького БХТДЮМ, були

нагороджені дипломами «За активну участь, творчі здібності, креативний підхід, любов і повагу до Великого Кобзаря».

У виставковій залі Музею Заповіту Т. Г. Шевченка була відкрита виставка кращих робіт конкурсантів «У світі Тарасового мистецтва». Захід супроводжувався концертною програмою.

Виставка вразила оригінальністю та майстерністю, потішила теплом дитячих рук. Мистецький конкурс «Усі ми діти твої, Тарасе» ще раз продемонстрував, наскільки обдаровані наші діти, які з любов'ю вивчають творчість Великого Кобзаря, створюючи прекрасні роботи, вносячи до нашого життя промені радості й добра.

Творчість Т. Г. Шевченка тісно пов'язана з Переяславом. Тут він написав одні з найкращих своїх творів, виконав малюнки історичних пам'яток древнього міста. Саме в Переяславі поетом був написаний безсмертний «Заповіт» – вершина творчості великого Кобзаря. Написаний він у ніч із 24 на 25 грудня 1845 року в Переяславі, в будинку друга Т. Шевченка – лікаря А. Козачковського. Нині в цьому приміщенні знаходиться єдиний у світі Музей Заповіту Т. Г. Шевченка.

Наприкінці 2013 року в рамках святкування 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» започаткував відзначення річниці написання «Заповіту» Т. Г. Шевченка. Тож саме в день написання геніального твору – 25 грудня, саме в будинку лікаря А. Козачковського, де був написаний невмирущий «Заповіт», відбувся літературний вечір «Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття», присвячений цій знаменній для України події.

Учасники та гості заходу приймали вітання від Міністра культури України Леоніда Михайловича Новохатька, які передав його заступник – Заслужений працівник культури України Віктор Степанович Балурко:

«Дозвольте привітати всіх учасників та гостей літературного вечора з наближенням знакової події для України – 200-ліття від дня народження Великого Кобзаря Тараса Григоровича Шевченка.

Геніальна поезія Шевченка окриляє душу українського народу. У творах Кобзаря майстерно поєднані любов до України та нищівна критика українців за рабську німоту.

Недаремно не залишає байдужими його поезія і наших сучасників. Проте мало визнати генія Тараса Григоровича Шевченка, важливо знати його твори та доносити їх до наступних поколінь.

І сьогодні твори Шевченка знову оживають для всіх українців. Актуальними, як ніколи, звучать рядки Великого «Заповіту», написаного в цих краях у важку для поета різдвяну ніч з 24 на 25 грудня 1845 року.

Шевченкове слово справді живе в серці кожного українця, і цей літературний вечір вкотре розкриває для нас багатогранність поезії, урочисту велич Тарасових творів.

Сподіваюся, що ця ініціатива Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» з кожним роком буде лише розвиватися і займе гідне місце у вшануванні творчої спадщини Тараса Григоровича Шевченка.

З глибокою повагою, Міністр Л. М. Новохатько»

Вечір видався насиченим і яскравим. Вразили присутніх неперевершене виконання творів Т. Шевченка Національною заслуженою капелю бандуристів ім. П. Майбороди та Лауреатом міжнародних пісенних фестивалів та конкурсів Олегом Маликом-Маліновським. «Заповіт» того дня звучав англійською, італійською, німецькою, російською та польською мовами. А завдяки ведучим усі присутні ніби особисто побували в будинку А. Козачковського саме в ніч написання «Заповіту» Великим Кобзарем і мали можливість вкотре звернутися до його багатющої й завжди актуальної творчої спадщини.

Музей Заповіту Т. Г. Шевченка є важливим центром популяризації творчості Великого Кобзаря, його заповітів, виховання молоді на засадах патріотизму. Актуально сьогодні звучать безсмертні Шевченкові слова:

*Свою Україну любить,
Любить її... Во время лете,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа молить...*